

RENACIMIENTO MAYA
YUCATÁN
GOBIERNO DEL ESTADO | 2024 • 2030

SAF
SECRETARÍA DE
ADMINISTRACIÓN
Y FINANZAS

U meyajil taak'in ti' u t'aanil kajnáal

Yáax Informe Trimestral

Enero / Marzo 2026

Ba'ax ku taasik

Ba'ax le tsol tsíibil meyaj tu óo'oxp'éel winalo' ob	3
Tu'ux u taal u taak'in kaaj	6
Bix u xu'upul u taak'in kaaj	11

**Ba'ax le tsol
ts'íibil meyaj tu
óo'oxp'éel
winalo'ob**

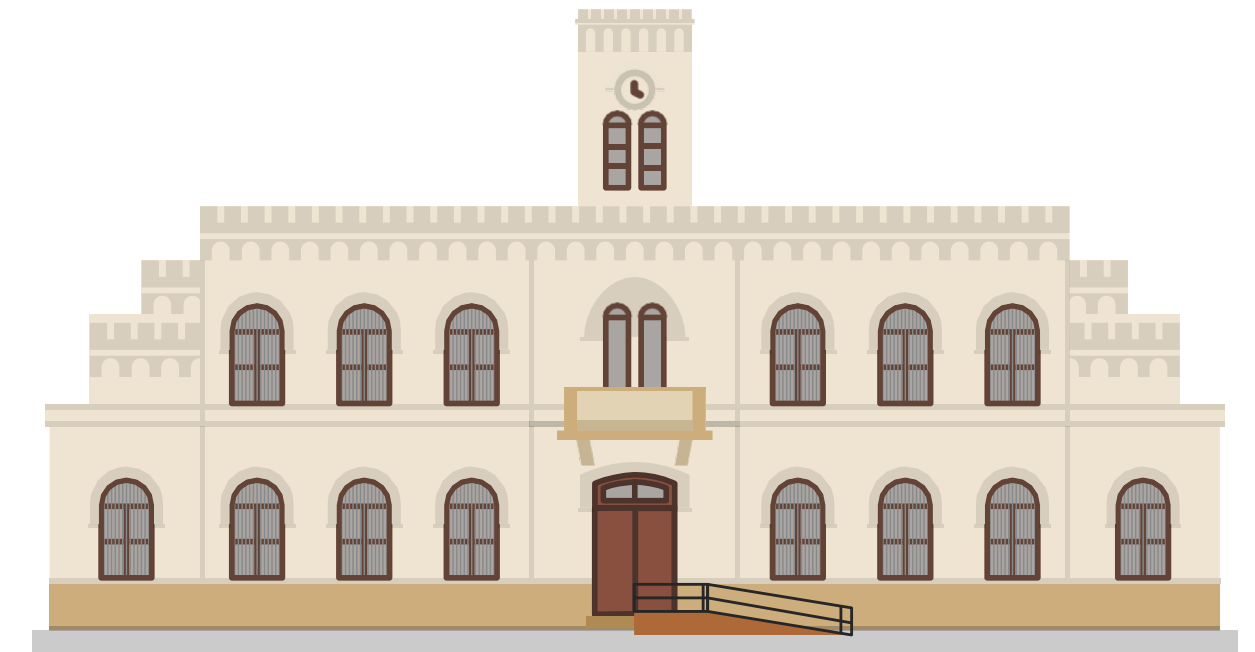
Ba'x le tsol tsíibil meyaj tu óo'oxp'éel winalo'

Le u tsolts'íibil meyaj tu óo'oxp'éel winalo' jun jaats ju'uno'ob ku ye'esiko'ob bix u bin u yokol taak'in yéetel u xu'upul, beey xanku béeykuntiko'ob u núuka'al ba'alo'ob je'e bix: Buka'aj taak'in ku k'amik ja'ala'ach yéetel bix u beetik, buka'aj ku xupik yéetel ba'ax ti' beey xan bix u bin u béeykunta'al ba'axo'ob jets'a'an.

Le u tsolts'íibil meyaj tu óo'oxp'éel winalo' ku beeta'al tu k'iinilo'ob 1° ti' enero tak 31 ti' diciembre yéetel ku ts'a'abal kajóoltbil 4 juntéenel ti' jump'éel ja'ab. Le péektsilo' le ku ch'a'abal ti'al u beeta'al u tsol ts'íibil u ja'abil u meyaj jala'ach yéetel u meyajil u taak'in kaaj.

U Molayil Administración yéetel Finanzas ichil u meyaje' ti' yaan u beetik le u tsolts'íibil meyaj tu óo'oxp'éel winalo', le je'elo'obo' ku túuxta'al ti' u **Congresoil Péetlu'umil** yéetel ku ts'a'abal k'ajóoltbil ti'al u páajtal u yila'al tumeen kajnáalilo'ob.

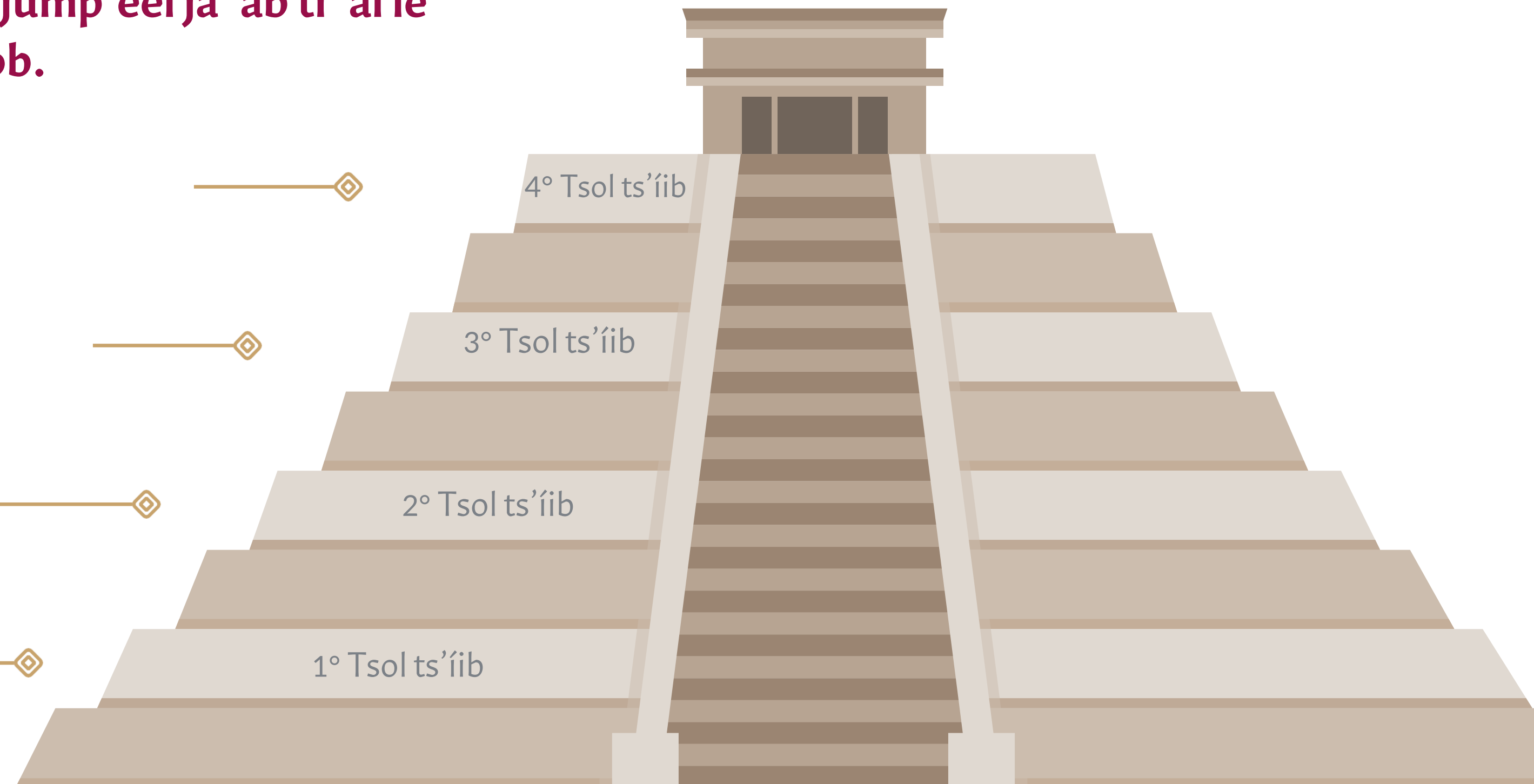
Le u tsol ts'íibil meyaj tu óoxp'éel winalilo' ku beeta'al tu k'iinilo'ob 1° ti' enero tak 31 ti' diciembre yéetel ku ts'a' abal k' ajóoltbil 4 juntéenel ti' jump'éel ja' ab ti' al le congresóo' yéetel kajnáalilo' ob.

Ti' yaan péektsilo'ob much'a'an ti' 1° ti' enero tak 31 ti' diciembre

Ti' yaan péektsilo'ob much'a'an ti' 1° ti' enero tak 30 ti' septiembre

Ti' yaan péektsilo'ob much'a'an ti' 1° ti' enero tak 30 ti' junio

Yaan péektsilo'ob much'a'an ti' 1° ti' enero tak 31 ti' marzo

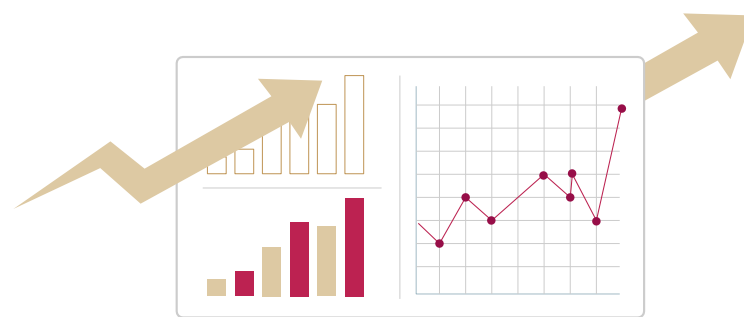
**Tu'ux u taal u
taak'in kaaj**

Ba'ax le ku ya'ala'al ley de ingresos

Leti'el taak'in tukulta'an u mu'uch'ul ichil u ja'abil meyaj jets'a'an ichil le a'almaj t'aan **Ley de Ingresos del Estado (LIE)**.

Le A'almaj T'aan Ley de Ingresos del Estado jump'éeel ju'un ku tsolik buka'aj taak'in kun u much' le jala'acho' yéetel bix kun u beetil.

U taak'in kaajo' ka'ap'éeel u noj jaatsilo'ob: taak'in ku xu'upul je'el bix k'abéete' (ma' jets'a'an ba'ax ti'ali') yéetel taak'in jets'a'an ba'ax ti'al kun meyaj.

Le u taak'in kaajo' ka'ap'éel u noj jaatsilo'ob:

Taak'in ku xu'upul je'el bix k'abéete'

Leti'el taak'ino'ob ku je'ets'el tumeen **u jala'achil péetlu'um** bix kun t'oxbil ti'al u meyaj. Ku taalo'ob ti' le ku túxтик u jala'achil noj lu'umo' yéetel le ku much'ik u jala'achil péetlu'umo'.

Túuxta'an tumeen u jala'achil noj lu'um:

Leti'el taak'ino'ob federalo'ob ku káajtal u k'amik le jala'achil péetlu'um je'el bix tumeen u nu'ukbesajilo'ob Sistema Nacional de Coordinación Fiscal.

Le ku much'ik u jala'achil le péetlu'uma':

Ku táakbesa'al u bo'olilo'ob impuesto'obi', ti'al u meyajilo'ob ma'alobkinaj, derechos yéetel u láak' taak'in ku mu'uch'ul.

Le u taak'in kaajo' ka'ap'éel u noj jaatsilo'ob :

Taak'in jets'a'an ba'ax ti'al kun meyaj

Le je'elo'oba' leti'el ku túxtik u jala'achil noj lu'umo' le **federacióno'** ku ya'alik ba'ax ti' kun xupbil. Ku taalo'ob ti' le ku mu'uch'ulo' yéetel mokt'aanilo'ob.

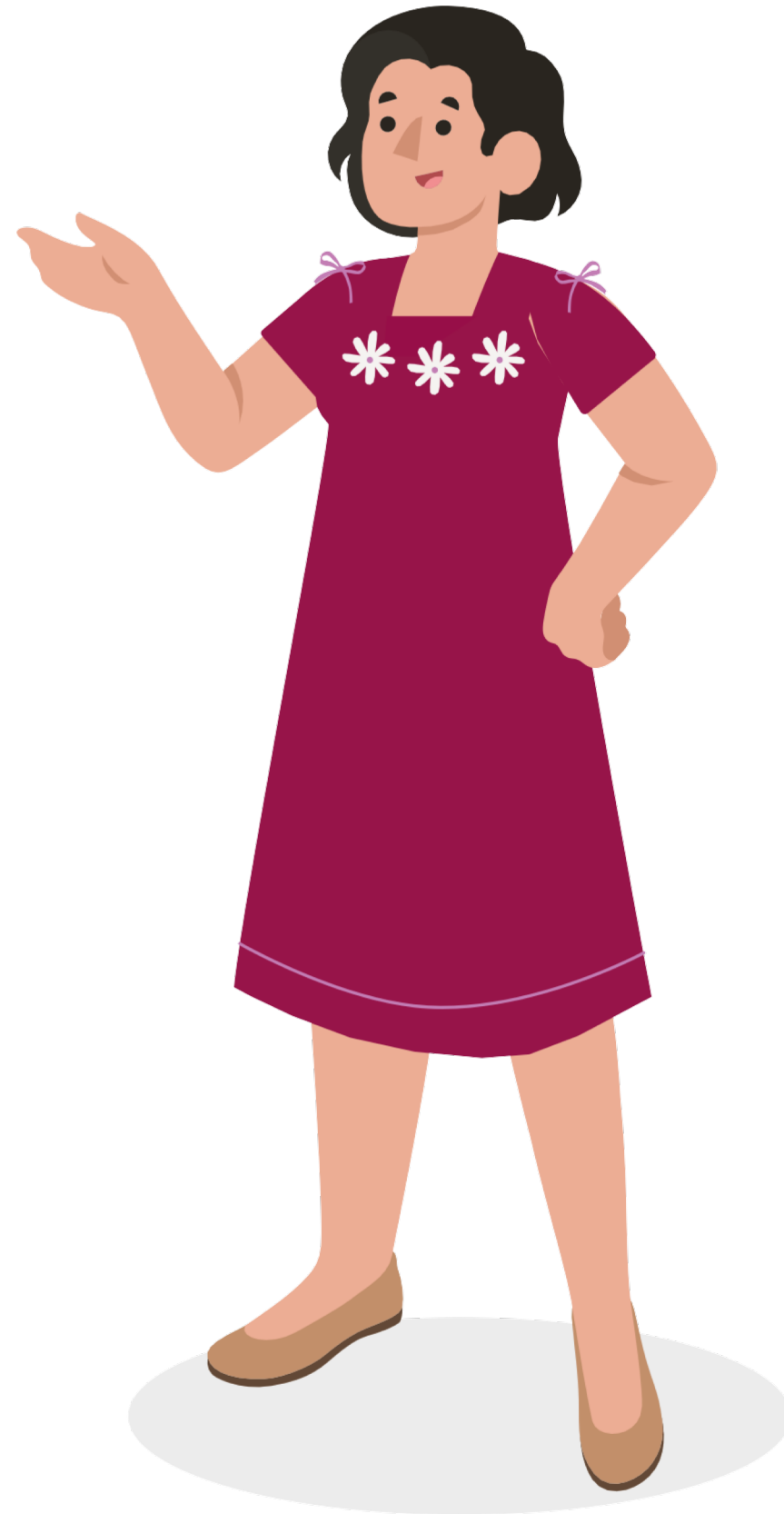
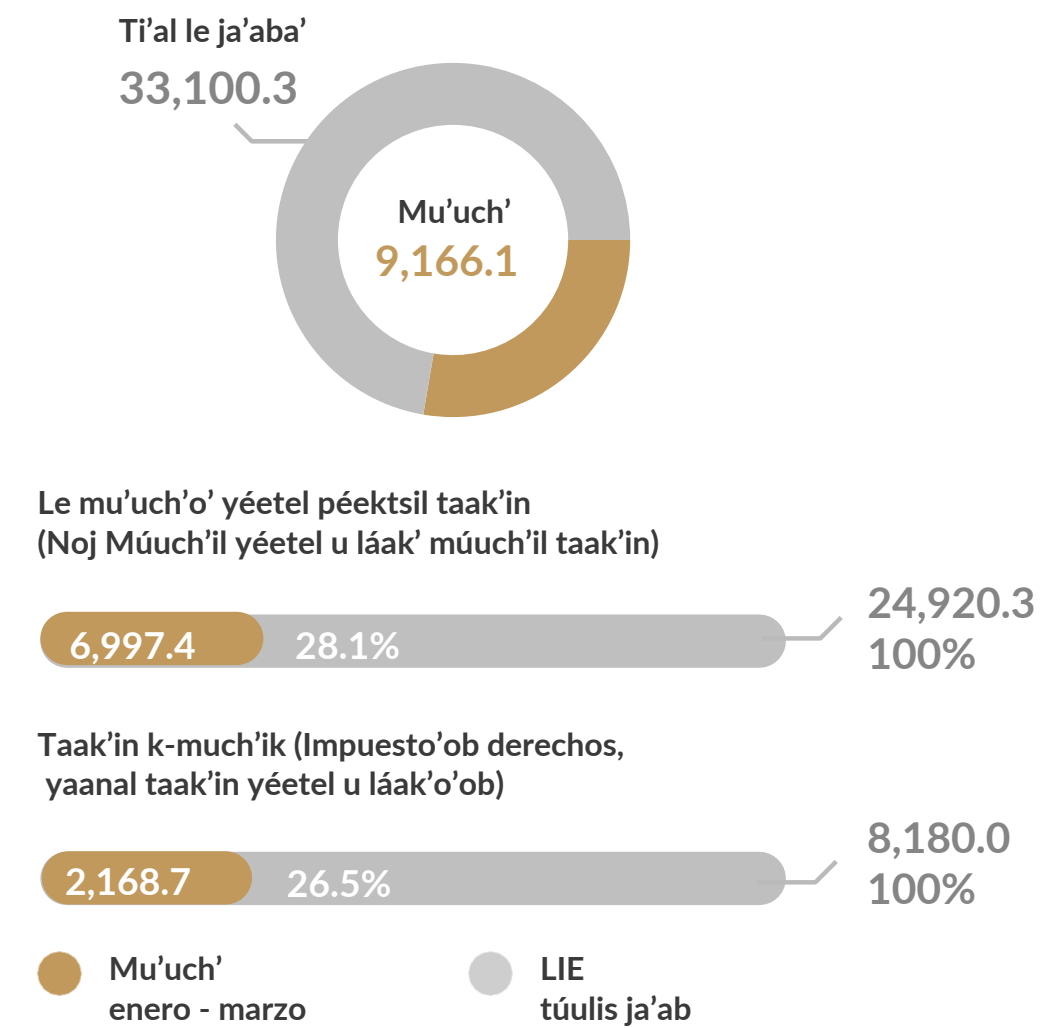

Le ku mu'uch'ulo'obo' yéetel le mokt'aanilo'obo':

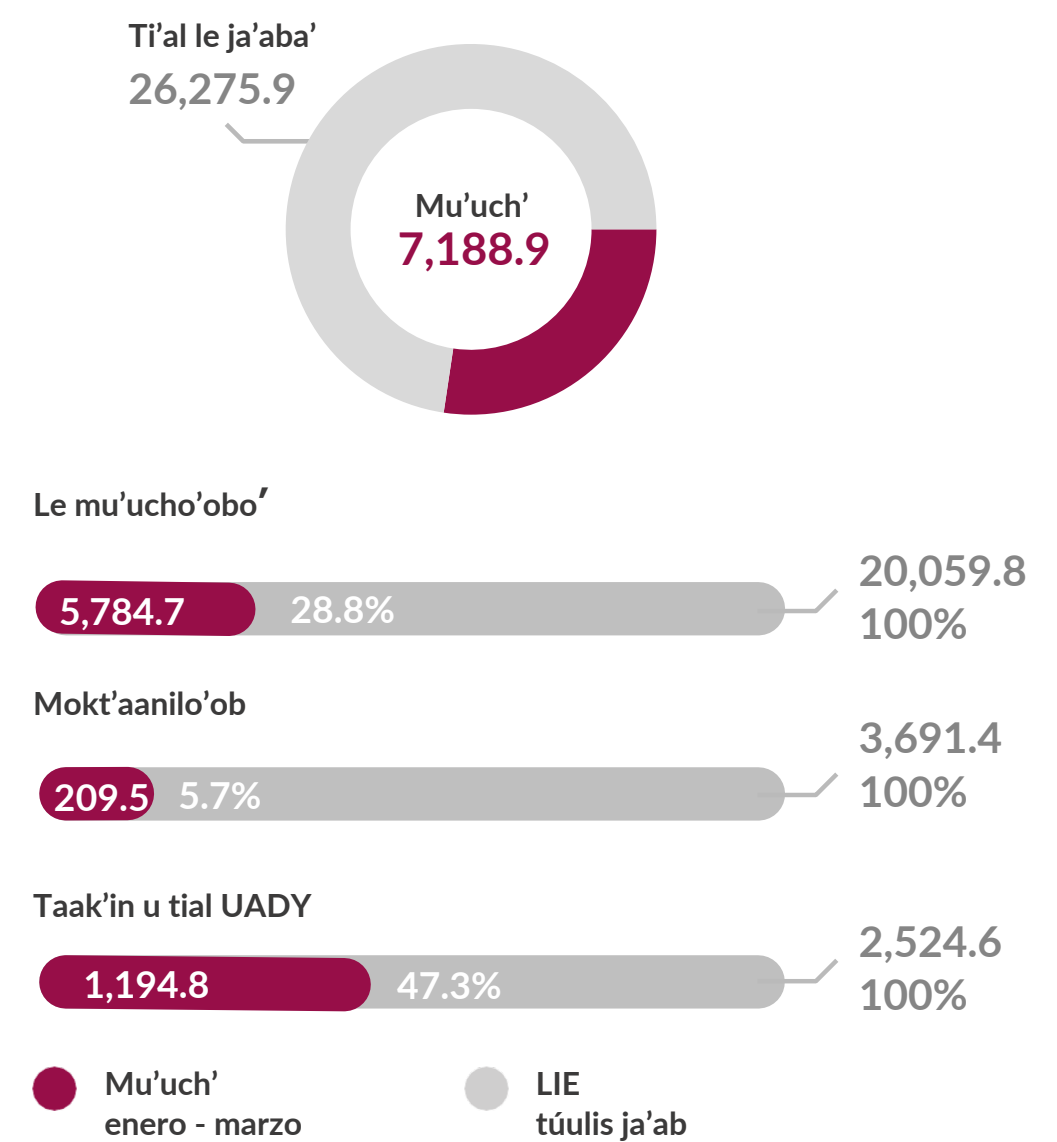
Taak'ino'ob ku túxtik le federación ti' péetlu'um je'el bix jets'anil tu a'almaj t'aanil Ley de Coordinación Fiscal.

Bix k-bin yéetel le much'taak'ino'

Taak'in ma' jets'a'an ba'ax ti'al. Tu chukaj 27.7%

Taak'in jeets'el ba'ax ti'al. Tu chukaj 27.4%

1. U xookil ichil mdp.
2. Ku tse'elel u koonolil nu'ukulo'ob.

**Bix u xu'upul u
taak'in kaaj**

Bix u xu'upul u taak'in kaaj.

Ja'abmanja'abe' ku beeta'al jump'éeel ju'un u k'aaba' **Presupuesto de Egresos del Estado (PEE)** tu'ux ku tso'olol: Máax, ba'ax ti' yéetel ba'ax o'olal ku xu'upul le taak'ino'.

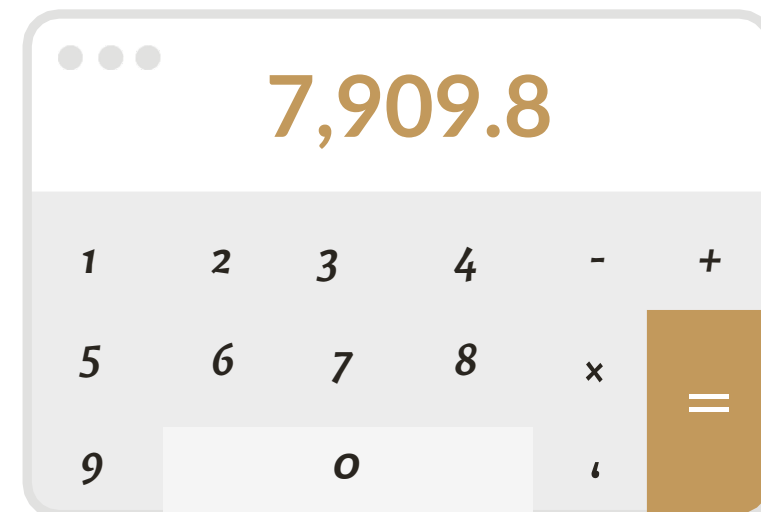
Le ju'una' ku beeta'al tumeen u jala'achil péetlu'um, yéetel ku xak'alta'al beey xan ku béeykunta'al tumeen es u Congresoil u Lu'umil Yucatán ichil le u ja'abil meyaj anchaj táanilo'.

U ti'al u yila'al bix u bin le taak'in yéetel le túuxta'ano', le taak'ino' kan jaatsil ku ts'a'abal ti'al u yojéelta'al tu'ux ku bin: **administrativa, funcional, por objeto del gasto yéetel económica.**

Bajux ts'o'ok xuupik.

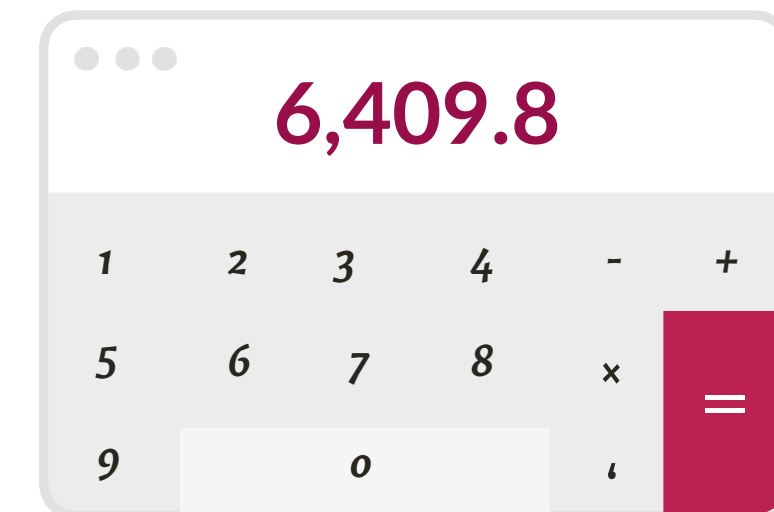
Bix u bin le ma' jets'a'an u beelalo'.

Xu'up enero tak marzo

Bix u bin le jets'a'an u beelalo'.

Xu'up enero tak marzo

1. U xookil ichil mdp
2. Ku tse'elel u koonolil nu'ukulo'ob y éetel u láak' meyajil
3. Táakbesa'ab le xuup beeta'ab yéetel u yalab taak'in ti' ja'abo'ob máanij yéetel taak'ino'ob ook p'áatij (maanal ti' le je'ets' ti'al 2026).

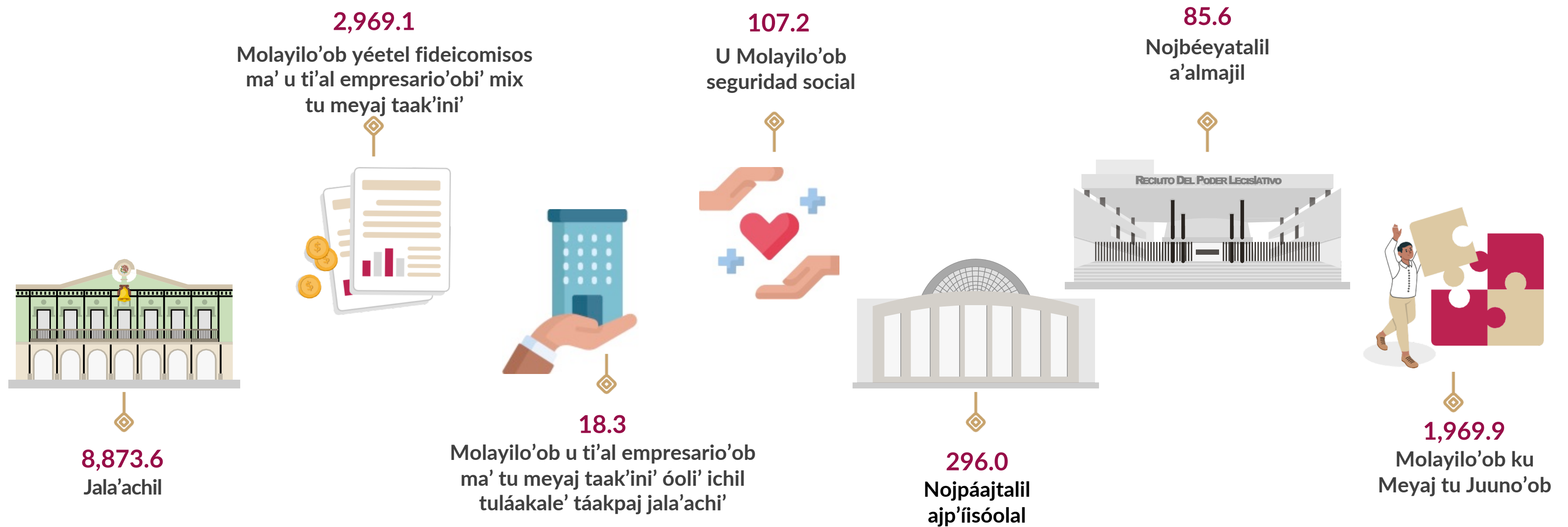

RENACIMIENTO MAYA
YUCATÁN
GOBIERNO DEL ESTADO | 2024 • 2030

SAF
SECRETARÍA DE
ADMINISTRACIÓN
Y FINANZAS

Máax ku xuur. Bix jatsa'anil u administrativoil.

Ku yilik máaxo'ob xupik jumpuul le taak'ino' je'el bix poder ejecutivo, legislativo, judicial yéetel le ku ya'ala'al autónomos.

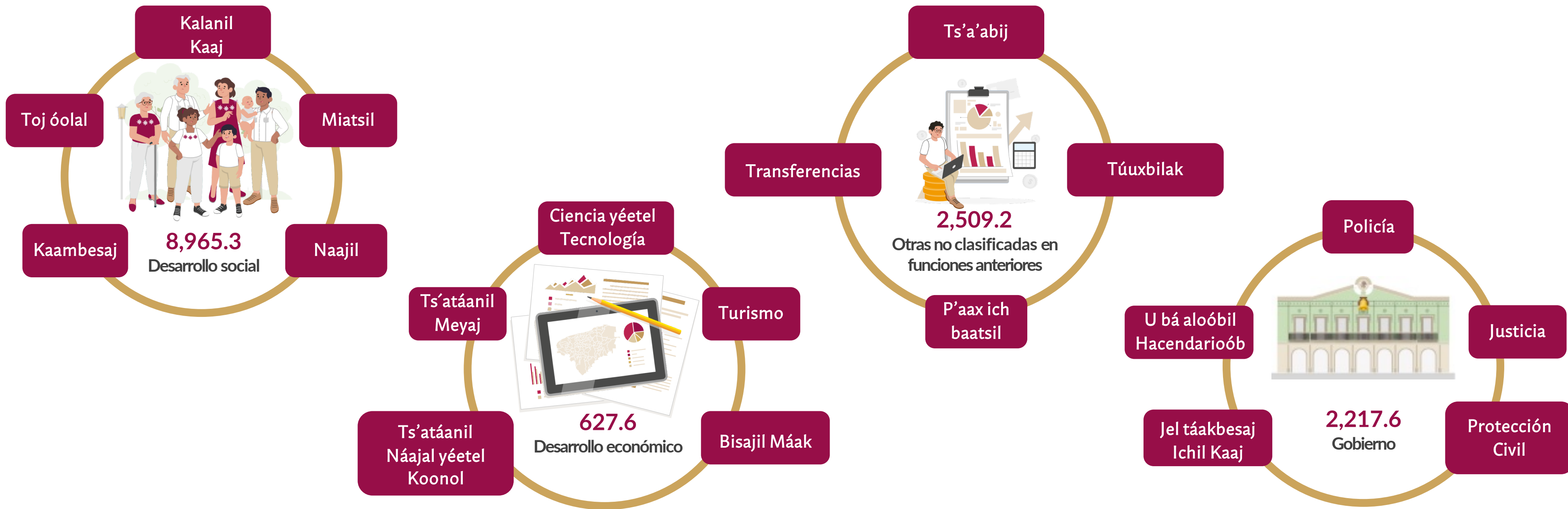

1. U xookil ichil mdp.
2. Ku tse'elel u koonolil nu'ukulo'ob

Ba'ax ti'al ku yúuchul xuup.

Bix jatsa'anil funcional

Ku béeykuntik u yila'al tu'ux k'a'ana'an u xuup u jala'achil péetlu'um, je'el bix ti'al u jóok'ol táanil kaaj, u ti'al kaaj wa u láak' ba'alo'ob.

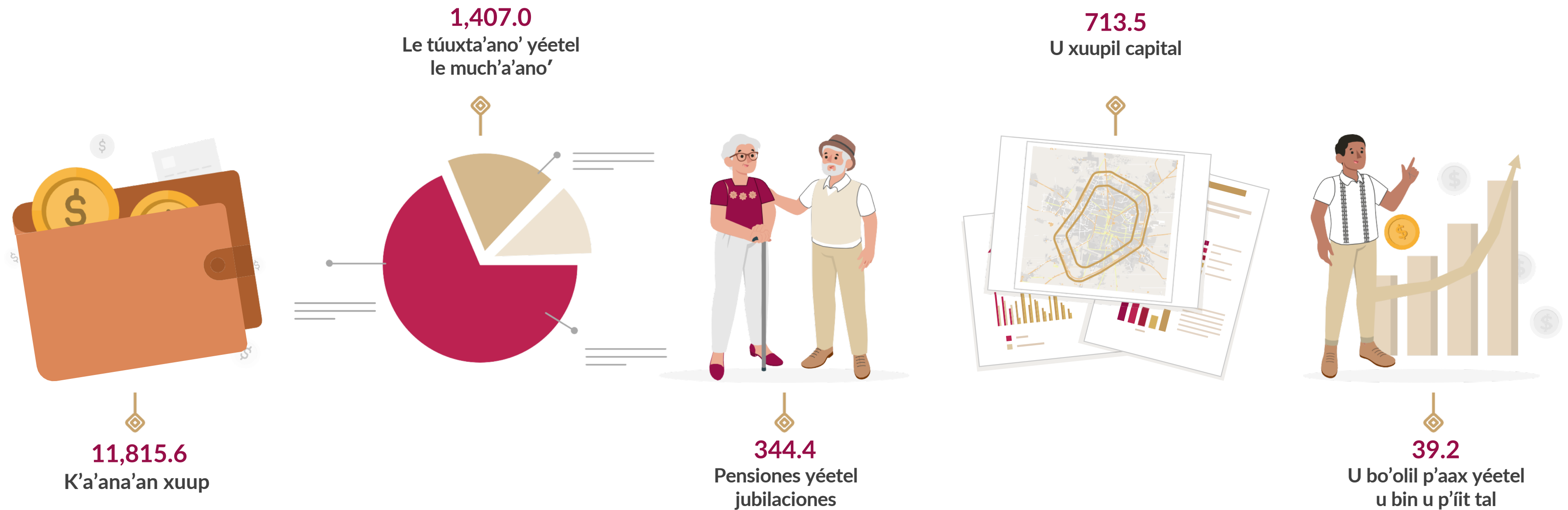

1. U xookil ichil mdp
2. Ku tse'elel jeejelas koonolil yéetel u láak' meyajilo'ob
3. U xookil jeejelas ba'alo'obe' je'el u jela'antale' yo'olal u chúukbesajil bajux.
4. Ku ye'esa'al wa jayp'éel meyajilo'ob yéetel u láak'o'ob ichil ba'ax ku kaxanta'al, ti'al u chíikbesik bix yanil.
5. Le jaatsil Otraso' u ti'al le túuxta'abo', túuxta'ab tumeen jala'achil noj lu'um yéetel le ts'a'ab ichil jeejelas molayilo'ob jala'ach beey xan u péekil u p'aax jala'ach / U tojol le p'aaxo'.

Ba'ax ti' ku yúuchul xuup.

Bix jatsa'anil ichil tipo de gasto

Ku yilik u meyaj wa u t'ooxil le u taak'in kaaj ku taasik u xuupil taak'ino'.

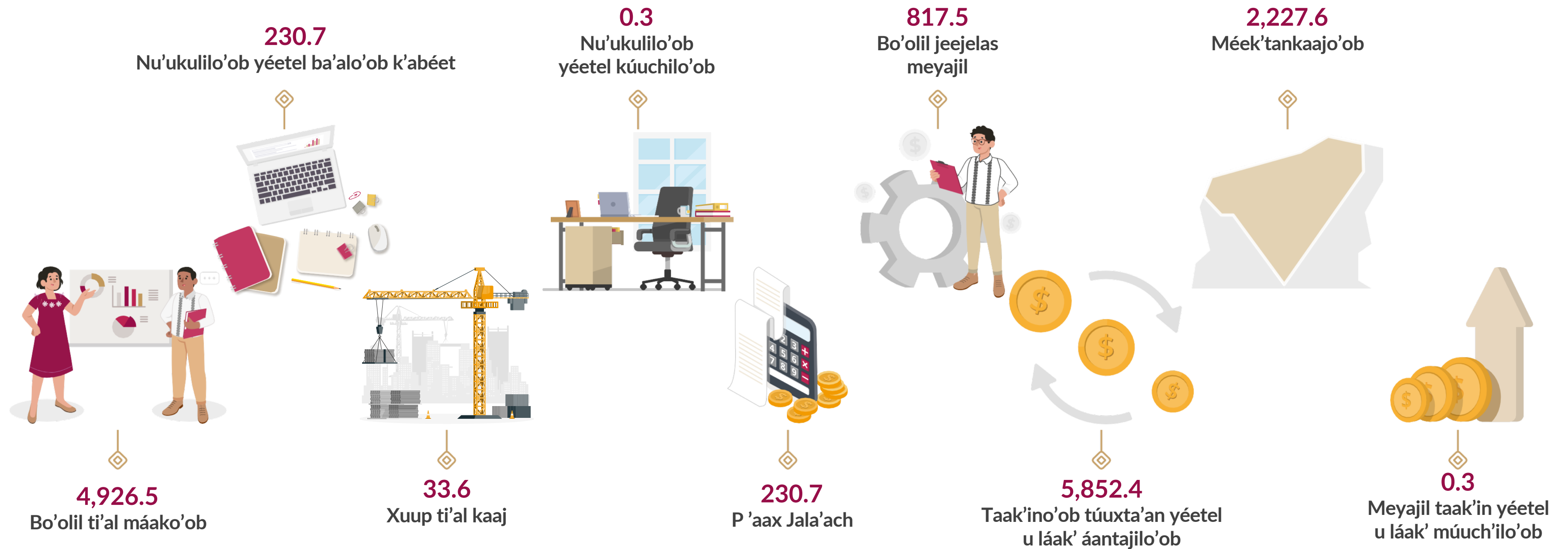

1. U xookil ichil mdp
2. Ku tse'e'el jeejelas koonolil yéetel u láak' meyajilo'ob
3. U xookil jeejelas ba'alo'obe' je'el u jela'antale' yo'olal u chúukbesajil bajux.

Ba'ax ti' ku yúuchul xuup.

Bix jatsa'anil ichil objeto del gasto

Ku much'ik yéetel ku tsolik le xuupo'obo' ichil bix le taak'in ti'al maan wa ti'al bo'ol.

1. U xookil ichil mdp
2. Ku tse'elel jeejelas koonolil yéetel u láak' meyajilo'ob
3. U xookil jeejelas ba'alo'obe' je'el u jela'antale' yo'olal u chúukbesajil bajux.

RENACIMIENTO MAYA
YUCATÁN
GOBIERNO DEL ESTADO | 2024 ♦ 2030

SAF
SECRETARÍA DE
ADMINISTRACIÓN
Y FINANZAS